

ZÜLEYHA KESKİN

**KAMU HİZMETİNDE
EŞİTLİK İLKESİ**

ÖNSÖZ

“İdare ya da yasama organı kamu hizmeti kurarken ve yürütürken herhangi bir kimliği (etnik kimlik, cinsiyet kimliği, din kimliği vb.) dikkate alarak ya da göz ardı ederek hareket edebilir mi?” sorusundan yola çıkarak hazırlanan bu çalışma, kamu hizmeti konusunda idarenin, yasama organının ve yargının temel referans kaynakları arasında eşitlik ilkesinin nerede durduğunu göstermek istemiştir. Bu bağlamda kamu hizmetinde eşitlik ilkesinin içeriği ve nasıl anlaşılması gerektiği aktarılmaya çalışılmıştır. Bu kitap, yüksek lisans tezi olarak hazırlanan çalışmanın savunma tarihinden sonra geçen zaman içinde güncelleştirilmemiş ancak çalışmanın kitap haline getirilmesi amacıyla birkaç küçük değişiklik yapılmış halidir.

Bu çalışmanın önce tez olarak hazırlanması ve daha sonra da kitap haline getirilmesine katkı sunan herkese teşekkür etmekle birlikte bazı isimleri özellikle anmadan geçemeyeceğim. Eşitlik düşüncesini belleğimden yeniden dolaşıma sokarak bu çalışmanın ortaya çıkmasına vesile olan arkadaşım İrem Yeşilyurt’a; çalışma süresi boyunca beni yalnız bırakmayan ve her türlü manevi desteği sunan sevgili arkadaşlarım Sibel Yılmaz’a, Nuray Özdoğan’a, Demet Sayınta’ya; her türlü sorumu yanıtsız bırakmayarak bana yardımcı olmaya çalışan Dr. Emre Akbulut’a ve Yrd. Doç. Dr. Özgür Temiz’e; tezin her aşamasında her türlü desteği hiçbir şekilde eksik etmeyip çalışma metnini titizlikle okuyarak düzeltmesinin yanı sıra değerlendirmeleriyle de çalışmaya önemli katkılarda bulunan değerli hocam Prof. Dr. Türkan Yalçın Sancar’a; çalışmadaki emeklerini saymaya bile gerek duymayacağım, çalışma konumu başından beri destekleyen ve bu konuda benimle çalışmayı kabul eden tez danışmanım Doç. Dr. Cüneyt Ozansoy’a ve çalışmaya değerli değerlendirmelerle katkı sunan savunma jürisinde bulunan hocalarım Prof. Dr. Mithat Sancar’a ve Yrd. Doç. Dr. Çiğdem Sever’e emeklerinden ötürü çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER	IX
KISALTMALAR	XIII
GİRİŞ	1

Birinci Bölüm

Eşitlik İlkesinin Kavramsal ve Yasal Çerçevesi

I. EŞİTLİK İLKESİ	5
A. Genel Olarak/Tarihi Gelişim	5
B. Eşitliğin Tanımlanması	8
C. Hukuki Çerçeve	11
II. TÜRK ANAYASALARINDA EŞİTLİK İLKESİ	14
A. 1982 Anayasası Öncesi (1876, 1921, 1924, 1961 Anayasaları)	14
B. 1982 Anayasası	19
III. İDARENİN EŞİTLİK İLKESİNE UYMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ	34
A. İdarenin Eşit Davranma Yükümlülüğü ve Yükümlülüğün İçeriği	34
1. Eşit İşlem ve Eylem Yükümlülüğü	43
a. İdari İşlemler	49
aa. Birel İşlemler	49
bb. Düzenleyici İşlemler	52

b. İdari Eylemler	56
2. Tarafsız Olma ve Görünme Yükümlülüğü	60
a. İdarenin “Kurumsal” Tarafsızlığı	61
b. Kamu Görevlilerinin Tarafsızlığı	67

İkinci Bölüm

Kamu Hizmetinde Eşitlik İlkesi

I. EŞİTLİK İLKESİ VE KAMU HİZMETİ İLİŞKİSİ	73
A. Kamu Hizmeti İlkesi Olarak Eşitlik	73
B. Kamu Hizmetinde Eşitlik İlkesine İlişkin Temel İlkeler ve Esaslar	81
1. Hukuk Devleti	81
2. Sosyal Devlet	84
3. Bedelsizlik	87
4. Kamu Yararı	88
5. Genellik ve Tarafsızlık	90
6. Laiklik	91
II. KAMU HİZMETİNİN KURULMASI, DÜZENLENMESİ- YÜRÜTÜLMESİ, KALDIRILMASI BAĞLAMINDA EŞİTLİK..	94
A. Kamu Hizmetinin Kurulması	94
B. Kamu Hizmetinin Düzenlenmesi-Yürütülmesi	97
C. Kamu Hizmetinin Kaldırılması	100
D. Kamu Hizmetinin Özelleştirilmesi	101
E. Mali Kaynakların Yeterliliği	105
III. KAMU HİZMETİNE GİRMEDE EŞİTLİK	109
A. Kamu Hizmetine Girme Hakkı	109
B. Görevin Gerektirdiği Niteliklerden Başka Ayrım Gözetilemeyeceği İlkesi	112
C. Kamu Hizmetine Girmede Pozitif Ayrımcılık	121
1. Dezavantajlı Gruplar	123

2. Cinsiyet Eşitliği.....	126
D. Kamu Hizmetine Girmede Eşitlik İlkesine Aykırı Uygulama ve Düzenlemeler.....	132
1. Güvenlik Soruşturması	133
2. Vatandaşlık.....	136
3. Başörtüsü/Türban	140
4. Cinsel Yönelim.....	144
IV. KAMU HİZMETİNDEN YARARLANMADA EŞİTLİK.....	145
A. Irk, Etnik Mensubiyet, Ulusal Bir Azınlığa Aidiyet (Vatandaşlık-Kimlik- Dil)	145
B. Din ve Mezhep	156
C. Ekonomik Durum.....	176
D. Cinsiyet.....	179
E. Siyasi Düşünce	185
F. Yaş ve Diğer Statüler	187
G. Engellik.....	193

Üçüncü Bölüm

Eşitliği Sağlamaya Yönelik Mekanizmalar

I. DENETİM MEKANİZMALARI VE DENETİM TÜRLERİ.....	201
A. Ombudsmanlık ve Benzeri Kurumsallaşmalar	202
B. İdari Denetim	208
C. Yargısal Denetim	214
1. Anayasa Yargısı	215
2. İdari Yargı.....	218
SONUÇ	225
KAYNAKÇA	231